

Rekenkamer Houten

Memorandum

Opvolging aanbevelingen jaren 2020, 2021 en 2022

9 februari 2026

Rekenkamer Houten

Opvolging aanbevelingen jaren 2020, 2021 en 2022

9 februari 2026

Inhoud

I	Ter introductie	blad 1
II	Bevindingen	5
III	Samenvattend beeld	23

Bijlagen

1. Bestuurlijke reactie
2. Nawoord rekenkamer

Memorandum

Rekenkamer Houten
Opvolging aanbevelingen jaren 2020, 2021 en 2022
9 februari 2026
Blad 1 van totaal 24

I Ter introductie

De rekenkamer

De gemeente Houten vult de wettelijk verplichte rekenkamer in volgens het zogenoemde directeurs-model. Voor de jaren 2023, 2024 en 2025 is een overeenkomst afgesloten met advies- en onderzoeksbureau Hordijk & Hordijk B.V. uit Culemborg, van waaruit Frank Hordijk en Peter van Loon voor Houten werkzaam zijn als respectievelijk directeur en plaatsvervangend directeur van de rekenkamer. Hordijk en Van Loon zijn in die posities door de raad benoemd in de vergadering van 24 januari 2023. De gemeente Houten ontvangt jaarlijks declaraties van Hordijk & Hordijk B.V. die optellen tot het budget dat voor de rekenkamer beschikbaar is: € 30.000 (exclusief omzetbelasting).

De rekenkamer opereert geheel onafhankelijk. Naast de desbetreffende bepalingen in de Gemeentewet vormt de Verordening op de Rekenkamer Gemeente Houten (2023), die door de raad van Houten is vastgesteld op 24 januari 2023, het kader voor de werkwijze van de rekenkamer (selectie van onderwerpen, uitvoering werkzaamheden, terugkoppeling bevindingen, communicatie met de raad). De rekenkamer wordt rond diverse formele en praktische zaken ondersteund door de griffie.

Onderzoeksprogramma voor 2025

De rekenkamer heeft op 20 december 2024 het onderzoeksprogramma voor het jaar 2025 bepaald. In dat programma is onder meer het volgende verwoord:

In diverse informele contacten met raadsleden, en mede op suggestie van de griffier van de raad, de algemeen directeur en de strategisch adviseur van de gemeente Houten, heeft de rekenkamer besloten in 2025 de opvolging te onderzoeken van alle in de jaren 2020 tot en met 2024 door de rekenkamer gedane aanbevelingen – uiteraard voor zover die na de behandeling van de diverse memoranda door de raad zijn overgenomen.

Bij het onderzoeken van de opvolging van de gedane aanbevelingen beziet de rekenkamer steeds in samenhang de

- *aantoonbaar doorgevoerde inhoudelijke aanpassingen of verbeteringen*
- *wijzigingen in de organisatie en beheersing van de thema's in kwestie.*

De rekenkamer verwacht op basis van het te verrichten onderzoekswerk niet alleen een stand-van-zaken per onderwerp te kunnen presenteren, maar ook een overall-beeld van de ontwikkeling die de gemeente Houten in breder perspectief in de voorbije jaren heeft doorgemaakt. Als de uitkomsten van het aldus uit te voeren brede opvolgonderzoek in het najaar van 2025 aan de raad kunnen worden gepresenteerd – zoals de rekenkamer in de eigen planning heeft voorzien – kunnen deze (ook) worden betrokken bij de verdergaande voorbereidingen van de bestuursperiode die medio 2026 zal ingaan.

Rekenkamer Houten
Opvolging aanbevelingen jaren 2020, 2021 en 2022
9 februari 2026
Blad 2 van totaal 24

Gelet op de onderwerpen die in 2023 en 2024 zijn onderzocht, alsmede de uit het onderzoekswerk in die jaren voortgekomen bevindingen, heeft de rekenkamer in januari 2025 besloten de aandacht te concentreren op de aanbevelingen die zijn gevolgd uit de onderzoeken die zijn verricht in de jaren 2020, 2021 en 2022.

De rekenkamer deed in die jaren onderzoek inzake de volgende zes onderwerpen, waarvan de stand van zaken in 2025 (weer) is vastgesteld en beoordeeld:

2020

- Lokale inkomensregelingen
- Prestatieafspraken met (destijds) Viveste (kort vooronderzoek)
- Verbonden partijen

2021

- Subsidies
- Projecten ‘Onderhoud kapitaalgoederen, openbare ruimte’

2022

- Indicatoren in begroting, rapportages en jaarrekening.

Het onderzoekswerk uit 2023 en 2024 ¹:

- was nog te ‘vers’ voor een opvolgingsonderzoek
- en/of is al eerder door de rekenkamer opgevolgd
- en/of leidde niet tot zodanige bevindingen dat daaruit (veel) aanbevelingen voortkwamen.

¹ Voor de volledigheid:

2023

- Digitale toegankelijkheid *van* en dienstverlening *door* de gemeente Houten – primair in relatie tot ‘digitaal minder ervaren inwoners’
- Aandacht voor sociale en maatschappelijke voorwaarden in overeenkomsten

2024

- Ondernijnde criminaliteit
- Startkwalificatie voor alle jongeren.

Rekenkamer Houten
Opvolging aanbevelingen jaren 2020, 2021 en 2022
9 februari 2026
Blad 3 van totaal 24

Aanpak en uitvoering

In het onderzoeksprogramma voor 2025 staat het volgende:

De rekenkamer zal zich bij de uitvoering van het onderzoekswerk consequent laten documenteren. Met andere woorden, en heel concreet:

- de rekenkamer gaat per onderwerp, aan de hand van de door de raad onderschreven aanbevelingen, bij een door de algemeen directeur aan te wijzen contactambtenaar gericht vragen om informatie waaruit de opvolging van die aanbevelingen (eenduidig) blijkt. De rekenkamer beziet vervolgens wat door of via die contactambtenaar wordt aangereikt, om op basis van een analyse vast te stellen in hoeverre sprake is van de inhoudelijke en/of organisatorische ontwikkelingen waarom de raad één of enkele jaren eerder heeft gevraagd. De rekenkamer vraagt waar nodig uiteraard 'door', maar gaat per onderwerp niet bij anderen dan de contactambtenaar te rade*
- de rekenkamer laat zich, populair gezegd, alleen overtuigen als de door de raad beoogde opvolging eenduidig uit stukken, dus uit feitelijke documentatie blijkt. Mailverkeer, aangepaste verordeningen, notulen, afgewikkelde actielijsten, beleidsnotities of wat dies meer zij: voor de rekenkamer is de vorm in algemene zin niet relevant, het uitgangspunt van aantoonbaarheid des te meer.*

De aldus beoogde aanpak is onverkort gevolgd. In overleg met de algemeen directeur en de strategisch adviseur van de gemeente Houten vond op 17 februari 2025 een korte startbijeenkomst plaats, waaraan voor elk van de uiteindelijk zes in 2025 te onderzoeken onderwerpen een contactambtenaar deelnam. Hordijk en Van Loon hebben in die bijeenkomst de achtergronden van het (beoogde) onderzoekwerk toegelicht, alsmede aangegeven hoe de rekenkamer over de stand van zaken per onderwerp gedocumenteerd en/of anderszins geïnformeerde wilde worden.

Om de ambtelijke inzet te faciliteren en te stroomlijnen heeft de rekenkamer:

- de raadsbesluiten inzake alle onderzoeken verzameld
- de feitelijke raadsbesluiten in een samenvattend document opgenomen
- per onderwerp de te beantwoorden vragen verwoord
- deze voorbereiding via de algemeen directeur beschikbaar gesteld voor de zes contactambtenaren.

Op verzoek van de rekenkamer hebben de contactambtenaren, logischerwijs elk voor het 'eigen' onderwerp, allen een kort zogenoemd *position paper* opgesteld. Hordijk en Van Loon ontvingen die papers in het algemeen (ruim) binnen de daarvoor afgesproken termijn, terwijl de meeste al meteen waren voorzien van voor de rekenkamer noodzakelijke bijlagen en/of verwijzingen.

Rekenkamer Houten
Opvolging aanbevelingen jaren 2020, 2021 en 2022
9 februari 2026
Blad 4 van totaal 24

De contactambtenaren waren (ook) later in het onderzoekstraject goed bereikbaar, en min of meer doorlopend bereid tot het verstrekken van nadere informatie en/of documentatie. Hordijk en Van Loon spreken op deze plaats graag hun waardering uit voor alle ondervonden medewerking.

Memorandum

Het voorliggende memorandum geeft voor elk van de zes onderzochte onderwerpen (samengevat) weer of en hoe de diverse door de raad overgenomen aanbevelingen zijn opgevolgd. De rekenkamer heeft getracht de stand van zaken, uiteraard gerangschikt per onderwerp, zo toegankelijk mogelijk te verwoorden.

Conform de in het onderzoeksprogramma voor 2025 uitgesproken ambitie is ook een kort overall-beeld geschetst van de ontwikkeling die de gemeente Houten, afgaande op de vastgestelde opvolging van de uiteenlopende aanbevelingen, naar het inzicht van de rekenkamer in breder perspectief in de voorbije jaren heeft doorgemaakt.

**

De rekenkamer heeft een concept van dit memorandum op 16 juli 2025 aangeboden voor ambtelijk wederhoor (gericht op het herstellen van mogelijke feitelijke onjuistheden). Na diverse verzoeken ontving de rekenkamer op 14 november 2025 een gecombineerd ambtelijk-bestuurlijke reactie. Die reactie is als bijlage 1 bij dit memorandum opgenomen. Als bijlage 2 is een kort nawoord ingevoegd.

Rekenkamer Houten
Opvolging aanbevelingen jaren 2020, 2021 en 2022
9 februari 2026
Blad 5 van totaal 24

II Bevindingen

De rekenkamer heeft in deze paragraaf voor elk van de zes onderzochte onderwerpen verwoord welke opvolging kon worden vastgesteld van de in 2020, 2021 of 2022 gedane aanbevelingen. Per onderwerp is eerst een samenvatting gegeven van de feitelijk genomen raadsbesluiten.

Bij elk onderwerp hebben de volgende twee vragen centraal gestaan:

- *Welke concrete, feitelijke inhoudelijke opvolging hebben de onderstaande aanbevelingen gekregen?*
- *Welke eventuele concrete, feitelijke veranderingen zijn sinds de besluitvorming in de raad doorgevoerd in de ambtelijke organisatie en/of in de ‘beheersing’ van het onderwerp, dat laatste in termen van planning, voortgangsbewaking, tussentijdse monitoring, periodieke evaluatie, bijstelling en verantwoording richting raad?*

Lokale inkomensregelingen – 2020

Samenvatting raadsbesluiten – genomen op 20 april 2021

1. Hanteren van een eenduidige definitie voor het begrip lokale inkomensregelingen
2. Vermijden van stigmatiserende begrippen als armoede, armoedebeleid, minima en minimabeleid
3. Benoemen ‘kwijtschelding gemeentelijke belastingen’ als lokale inkomensregeling
4. Periodiek narratief rapporteren over de effectiviteit, als uitwerking van circa twintig interviews met belanghebbende inwoners
5. Synchroniseren van de diverse gehanteerde inkomensgrenzen
6. Uitvoeren van een periodieke *integrale* beoordeling van de persoonlijke en financiële situatie van (potentieel) belanghebbende inwoners
7. Verrichten van een periodieke, volledige toetsing op de omgang met alle persoonsgegevens van belanghebbenden bij alle lokale inkomensregelingen
8. Integraal herijken van de diverse lokale inkomensregelingen.

Rekenkamer Houten
Opvolging aanbevelingen jaren 2020, 2021 en 2022
9 februari 2026
Blad 6 van totaal 24

Opvolging

De rekenkamer stelt vast dat de meeste van de gedane aanbevelingen ‘stevig’ zijn opgevolgd. Dat stemt positief.

FLYER

Sinds begin 2023 is de gemeentelijke flyer ‘Zorgen over geld?’ in gebruik, waarop de diverse lokale en overige inkomensregelingen staan vermeld, en waarop ook is aangegeven waar en hoe een inwoner voor hulp of advies terecht kan. Op de flyer staat ook de mogelijkheid genoemd tot het aanvragen van kwijtschelding van gemeentelijke belastingen. De flyer bevat geen van de woorden die de rekenkamer in 2020 beoordeelde als (mogelijk) stigmatiserend ².

HERIJKING

Eind 2022 heeft extern bureau KWIZ het rapport ‘Herijkingsonderzoek lokale inkomensregelingen Gemeente Houten 2022’ opgeleverd (in verband waarmee ook de rekenkamer is geïnterviewd). Dat rapport is behandeld en vastgesteld in de raadsvergadering van 14 maart 2023. In die vergadering deed toenmalig wethouder Sander Bos, op aangeven van de raad, onder meer de toezeggingen om ervaringen van gebruikers van de regelingen mee te nemen in een (volgende) evaluatie, en om het bestaan van de diverse regelingen (nog) actiever bekend te maken onder de inwoners van Houten.

WEBSITE

Het herijkingsonderzoek heeft geleid tot diverse, overwegend kleinere aanpassingen in of rond de verschillende regelingen, alle met de intentie het gebruik ervan – voor iedereen voor wie die zijn bedoeld – waar mogelijk verdergaand te faciliteren. Tegen die achtergrond is ook een nieuwe pagina op de gemeentelijke website ontwikkeld (<https://www.houten.nl/zorg-onderwijs-en-inkomen/geldzorgen>).

NARRATIEF RAPPORTEREN

Ook de aanbeveling ‘narratief rapporteren’ is opgevolgd. In de conclusies uit het eerste rapport, dat in maart 2022 is opgesteld, staan precies de resultaten verwoord die rekenkamer met deze opzet en uitwerking hoopte te (laten) bereiken:

² Op 26 maart 2025 las de rekenkamer in de digitale nieuwsbrief van de gemeente Houten de kop ‘Extraatje [onderstreping van de rekenkamer] voor chronisch zieken en gehandicapten’, waarna werd verwezen naar de regeling Tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten. Het is en blijft zaak (ook) in dit type uitingen ieder woord zorgvuldig te kiezen.

Rekenkamer Houten
Opvolging aanbevelingen jaren 2020, 2021 en 2022
9 februari 2026
Blad 7 van totaal 24

‘De uitkomsten geven andersoortige informatie vergeleken met de gebruikelijke verslagen. Dit zet de lezer in beweging. We kunnen op casusniveau aan de slag met de verschillende problemen die naar voren komen bij betreffende ervaringsdeskundigen. (...) Er ontstaat meer bewustzijn voor de vraagkant van de minimaregelingen. (...) Het maakt het beeld genuanceerder en rijker. (...) Verder kan geconcludeerd worden dat de meest geraadpleegde ervaringsdeskundigen zeker vier of vijf regelingen nodig hebben om de eigen situatie te kunnen handhaven. Dit zegt wel iets over de noodzaak van meerdere regelingen. (...) Wat opvalt is dat het thema ontspanning vaak naar voren komt. Dit bevestigt het beeld dat mensen die moeilijk rond kunnen komen vaak last hebben van stress als gevolg van deze financiële zorgen.

Deze manier van vragen stellen door de direct betrokken ondersteuner kan leiden naar het nog begripvoller omgaan met de doelgroep. Het was boeiend en aangrijpend om bij de mensen thuis een vragenlijst af te nemen. Bovendien komt er informatie boven die langs andere weg niet verkregen kan worden. Bijvoorbeeld de stapeling van benodigde regelingen, het telkens weer opnieuw - voor kleine en grote dingen - een aanvraag moeten doen, meerdere ‘blote-billen-gesprekken’ moeten voeren voor het gebruik van meerdere regelingen, stapelingen van onfortuinlijke pechsituaties en life events, behoefte aan wat financiële armslag voor een gezondere en leukere leefstijl, nog geen perfecte uitvoering van de nieuwe wet op de ouderbijdragen et cetera. (...)

Andersom vanuit de ervaringsdeskundigen, werd deze manier van vragen stellen zeer gewaardeerd, want er werd meer tijd en menselijke aandacht aan hen besteed dan aan het invullen van louter een vragenlijst. Als bijeffect werkt deze aanpak ook als een graadmeter voor de kwaliteit van de aanbieders van de minimaregelingen.’

De rekenkamer heeft vernomen dat een tweede narratief rapport deel gaat uitmaken van de voortgangsrapportage werk, inkomen en inburgering die in het aanstaande najaar gaat worden vastgesteld.

INKOMENSGRENZEN

Het synchroniseren van de verschillende inkomensgrenzen is zichtbaar grondig overwogen. Uiteindelijk is besloten alleen de inkomensgrens voor het mogen gebruiken van de U-pas te wijzigen. De rekenkamer kan dit – in breder perspectief – goed plaatsen.

EÉN INTEGRALE BEOORDELING

Via de bovengenoemde pagina op de website kan worden doorgelinkt naar het programma ‘Bereken uw recht’. De rekenkamer heeft dit programma inhoudelijk doorlopen, en is positief over opzet en werking. Via het programma kan een inwoner haar of zijn recht of rechten op gebruik van de uiteenlopende lokale inkomensregelingen relatief makkelijk zelf inventariseren. Tegelijk is met het bestaan van het programma (nog) niet de aanbeveling van de rekenkamer ingevuld om dat recht

Rekenkamer Houten
Opvolging aanbevelingen jaren 2020, 2021 en 2022
9 februari 2026
Blad 8 van totaal 24

of die rechten periodiek op één plaats, leidend tot het afgeven van een beschikking, te laten beoordelen. De rekenkamer deed die aanbeveling – en brengt die bij deze nogmaals nadrukkelijk naar voren – om te voorkomen dat inwoners (toch, weer, nog) zijn genoodzaakt bij onnodig veel derden het type contact te moeten hebben dat wordt ervaren als ‘blote-billen-gesprek’ (zie het eerste narratieve rapport).

OMGANG MET PERSOONSgegevens

De aanbeveling inzake een periodieke, volledige toetsing op de omgang met alle persoonsgegevens is in 2021 eenmalig opgevolgd. De rekenkamer acht het – ook gezien de inhoud van de raads-informatiebrief van 29 oktober 2021 met de uitkomsten van een uitgevoerde, inhoudelijk beperkte enquête – noodzakelijk dat die toetsing in het aanstaande najaar nogmaals, en dan ook met meer diepgang plaatsvindt.

TEN SLOTTE

Hoewel de onderliggende data mogelijk wat onzuiverheden bevatten, is bij het herijkingsonderzoek in 2022 (opnieuw) vastgesteld dat het gebruik van de verschillende regelingen door rechthebbenden structureel opvallend beperkt is.

De rekenkamer duwt een open deur nog wat verder open: het blijft van groot belang om het bestaan van de diverse lokale financiële voorzieningen actief onder de aandacht van potentieel belanghebbenden te brengen. Ofwel: van het college mag worden verwacht dat de toezegging van toenmalig wethouder Sander Bos, gedaan bij de behandeling van het herijkingsrapport in de raadsvergadering van 14 maart 2023, ook anno 2025 onverkort en actief invulling krijgt.

Prestatieafspraken met (destijds) Viveste – 2020

Samenvatting raadsbesluiten – genomen op 15 juni 2021

1. Toepassen van een ‘dakpanmodel’ *binnen* en/of *tussen* meerjarige prestatieafspraken
2. Realiseren van doorlopende duidelijkheid – uiteraard ook voor de raad – inzake mogelijkheden en beperkingen (voor de rechtsopvolger van Viveste) waar het gaat om het realiseren van concrete, meetbare ambities rond:

zorgen voor voldoende betaalbare woningen voor de in de Woningwet bedoelde doelgroepen

bijdragen aan een inclusieve samenleving (met ook ruimte voor de huisvesting van zogenoemde bijzondere doelgroepen)

Rekenkamer Houten
Opvolging aanbevelingen jaren 2020, 2021 en 2022
9 februari 2026
Blad 9 van totaal 24

bewerkstelligen van een (volledig) duurzaam woningbestand, in die zin dat op termijn alle woningen energieneutraal zijn

3. Onderhouden en waar nodig nader inrichten van georganiseerde betrokkenheid van direct en indirect belanghebbenden (huurdersvertegenwoordiging, zorgorganisatie, projectontwikkelaar, energieleverancier, eventuele anderen)
4. Nadrukkelijk synchroon laten lopen van Woonvisie, Ruimtelijke Koers, meerjarige beleidsplan, jaarlijks bedrijfsplan en prestatieafspraken, waarbij in voorkomende gevallen is aangegeven waar en waarom bewust van die parallelliteit wordt afgeweken
5. Nader inregelen van mogelijkheden tot inbreng vanuit de raad: a. tussentijdse informatie over de voortgang van gemaakte prestatieafspraken, b. ruimte om jaarrekening en begroting van de corporatie diepgaand te bespreken, c. mogelijkheid voor aangeven wensen voor nieuwe of aangepaste prestatieafspraken
6. Hanteren van uitsluitend duidelijke, haalbare en meetbare prestatieafspraken.

Opvolging

De rekenkamer stelt vast dat er ook met betrekking tot de onderhavige prestatieafspraken veel is gebeurd. Gegeven de grote inhoudelijke en organisatorische dynamiek in de voorbije jaren hebben de aanbevelingen voor een groot deel een andersoortige, maar zeker niet minder invulling gekregen.

ONTWIKKELINGEN

De rekenkamer ziet de bovenbedoelde dynamiek met name terug in:

- het afwijzen van de Ruimtelijke Koers op 22 september 2020, alsmede het selecteren van zeven prioritaire locaties voor nieuwbouw (mede op basis van de motie ‘Blijven bouwen, vertraging voorkomen’ van 23 november 2021)
- de fusie tussen Viveste en Mitros tot Woonin (met ook een positief advies vanuit de gemeente Houten) per 1 januari 2023
- het beschikbaar komen van (bindende) *nationale prestatieafspraken* (zomer 2022)
- de totstandkoming van de zogenoemde Woondeal 2022-2030 voor de Regio U10. Met die ‘deal’ heeft Houten zich gecommitteerd aan het bouwen van expliciete aantallen sociale huur- en overige woningen in de jaren tot en met 2030

Rekenkamer Houten

Opvolging aanbevelingen jaren 2020, 2021 en 2022

9 februari 2026

Blad 10 van totaal 24

- de Woonvisie 2021-2030, waarmee de raad op 14 december 2021 heeft ingestemd. In die Visie is onder meer vastgesteld dat tot en met 2040 indicatief 1.550 sociale woonhuurwoningen aan het aanbod in Houten zullen moeten worden toegevoegd – met inbegrip van 450 woningen voor huishoudens met een intensieve zorgvraag – om te kunnen voldoen aan de te verwachten vraag
- de zogenoemde Doelgroepenverordening (besluiten van de raad van 26 en 28 september 2023), op basis waarvan bij nieuwbouwprojecten concreet kan worden gestuurd op een door de gemeente gewenste differentiatie in woningaanbod
- de voorbereiding van een Woonzorgvisie, als supplement op de Woonvisie. In de Woonzorgvisie staat aangegeven wat de behoeften van specifiek onderkende aandachtsgroepen betekenen voor het huidige woon(zorg)beleid van de gemeente, voor de woningvoorraad en voor de woonomgeving, alsmede wat dit vraagt van de gemeente en van samenwerkingspartners op het snijvlak wonen, welzijn en zorg. De Woonzorgvisie is actueel (zomer 2025) in behandeling bij de raad
- de recent (27 mei 2025) in de raad aangenomen gebiedsvisie Centrum, Molenzoom en Koppeling, die volgens planning in het aanstaande najaar wordt gevolgd door de gebiedsvisie Houten-Oost.

DAKPANMODEL

Het door de rekenkamer geadviseerde ‘dakpanmodel’ is meerdere jaren toegepast. Vanaf 2025 is gekozen voor het maken van afspraken voor perioden van in beginsel vier jaar. Over deze keuze, die de rekenkamer goed begrijpt, is de raad geïnformeerd bij brief van 27 september 2024.

BETROKKENHEID BELANGHEBBENDEN

De huurdersvertegenwoordiging is sinds het voorjaar van 2025 weer actief onder de naam Wooninspraak.

De zorgorganisaties zijn niet meegenomen in de prestatieafspraken. Zorgorganisaties, en ook Wooninspraak en Woonin zijn wel actief betrokken bij de voorbereiding van de eerdergenoemde Woonzorgvisie.

INBRENG VANUIT RAAD

De raad heeft op 28 mei 2025 een tussentijdse evaluatie ontvangen van de prestatieafspraken die voor de jaren 2024 tot en met 2027 zijn gemaakt tussen de gemeente Houten en Woonin. De rekenkamer ziet in de opzet en uitwerking van de actuele prestatieafspraken een forse verbetering in vergelijking met de afspraken uit de periode 2019-2020. Onder meer de afspraken inzake verduurzaming zijn overwegend concreet en goed ‘volgbaar’.

Rekenkamer Houten
Opvolging aanbevelingen jaren 2020, 2021 en 2022
9 februari 2026
Blad 11 van totaal 24

De rekenkamer acht de mogelijkheden voor de raad om (tussentijdse) aanpassingen van de prestatieafspraken voor te stellen inmiddels voldoende. Een blijvende ambitie is nog wel het diepgaand bespreken van de jaarrekening en begroting van wat thans Woonin is: naar ons inzicht moet de raad minimaal een *beeld* hebben bij de financiële ruimte die Woonin heeft voor het wel of niet (verdergaand) realiseren van specifieke opgaven of wensen *uit* of *naast* de vastgestelde prestatieafspraken.

BEELD

De meeste door de rekenkamer gedane aanbevelingen zijn direct of via een inhoudelijke omweg omgezet in acties. De raad is en blijft bij alle ontwikkelingen actief betrokken.

Verbonden partijen – 2020

Samenvatting raadsbesluiten – genomen op 23 november 2021

1. Evalueren van de (tien) verbeterpunten uit ‘Sturen op regionale samenwerking’ in het najaar van 2024, in samenhang met de onderstaande aanbevelingen
2. Verminderen van de intensiteit van het werk van de Commissie Verbonden Partijen (CVP) door het zoveel mogelijk vooraf (laten) communiceren en onderschrijven van meerjarige kaders per verbonden partij
3. Ruim en concreet invulling (laten) geven aan een periodiek, integraal kaderdocument per verbonden partij, in plaats van een jaarlijkse verplichte, in het algemeen beperkt inhoudelijke kaderbrief, ook als basis voor het indelen van de verbonden partijen naar ‘intensieve’ versus ‘extensieve’ aandacht vanuit de raad
4. Periodiek – per verbonden partij – laten formuleren van enkele concrete, uitdagende en eenduidige beleidsindicatoren of KPI’s
5. Strikter invullen van de ambtelijke positie van waaruit overzicht wordt gehouden op de diverse verbonden partijen. Nadrukkelijk aanspreken van (de) accounthouders bij a. het ontbreken van relevante informatie in de Paragraaf verbonden partijen in programmabegroting en/of jaarrekening, b. afwezigheid van een analyse van (voorgenomen) inhoudelijke prestaties versus daarvoor verlangde middelen en/of c. ontbreken van een kritische beoordeling van jaarrekening of meerjarig financieel perspectief
6. Bevestigen en toepassen van (de) bestuurlijke verantwoordelijkheid van de coördinerend portefeuillehouder in het college voor de opvolging van de bovenstaande aanbevelingen.

Rekenkamer Houten
Opvolging aanbevelingen jaren 2020, 2021 en 2022
9 februari 2026
Blad 12 van totaal 24

Opvolging

Op dit onderwerp kan, maar helaas ook *moet* de rekenkamer uiterst kort zijn: met de zes aanbevelingen, nadrukkelijk onderschreven door de raad, is niets gebeurd. Overigens heeft de rekenkamer ter zake ook geen (nader, later) signaal vanuit de raad gezien.

Mede gezien het nog onverkort actuele karakter van de aanbevelingen ligt het voor de hand dat de opvolging ervan alsnog (gestructureerd) ter hand wordt genomen, in casu door het college dat in de periode na de raadsverkiezingen in 2026 actief zal zijn.

Subsidies – 2021

Samenvatting raadsbesluiten – genomen op 14 december 2021

1. Opstellen en opvolgen van een integraal verbeterplan (beschikbaar uiterlijk 1 februari 2022)
2. Met voortvarendheid – dus in de eerste helft van 2022 – opstellen, publiceren en voorbereiden van het hanteren van nieuwe kaderdocumenten: ASV, controleprotocol en subsidieregelingen
3. Inrichten en doorvoeren van een ambtelijk verbetertraject, opgezet rond het kernpunt doeltreffendheid, in de jaren 2022 tot en met 2024. Expliciet:

trainen van ambtelijk medewerkers in het voeren en documenteren van beleidsgesprekken met vertegenwoordigers van subsidieaanvragers

idem in het maken van specifieke, toetsbare prestatieafspraken

idem in het beoordelen van de feitelijke financiële situatie van aanvragers

4. Evalueren, verbeteren en nader borgen van de interne administratieve organisatie rond de diverse subsidies (ambtelijke procesgang).

Opvolging

De rekenkamer heeft diverse ontwikkelingen vastgesteld, causaal of meer indirect volgend uit de bovenstaande aanbevelingen. Dat stemt de rekenkamer goed, zij het dat meerdere onverkort relevante acties pas recent zijn genomen en/of nog ‘in ontwikkeling’ zijn.

Rekenkamer Houten
Opvolging aanbevelingen jaren 2020, 2021 en 2022
9 februari 2026
Blad 13 van totaal 24

ASV

Nadat de raad tussentijds een uitgebreide informatiebrief had ontvangen (2 juni 2023) is op 6 juli 2023 een nieuwe Algemene subsidieverordening (ASV) vastgesteld. Die Verordening kent forse verbeteringen in vergelijking met de versie die tijdens het onderzoek in 2021 vigeerde, maar omvat helaas nog steeds meerdere ‘kreupele’ bewoordingen ³.

Vanuit de nieuwe ASV wordt niet verwezen naar een controleprotocol, dat ook niet beschikbaar is. De rekenkamer acht dat, specifiek tegen de achtergrond van het weinig eenduidige tweede lid van artikel 15 van de ASV, een snel weg te nemen omissie.

ELEMENTEN VERBETERTRAJECT

In de brief van 2 juni 2023 onderkent het college dat ‘(...) het verlenen van subsidies [in het verleden] meer werd gezien als een administratieve handeling dan een beleidsinstrument. Subsidieplafonds werden op organisatieniveau vastgelegd, aanvragen werden vanuit ‘servicegerichtheid’ vooraf ingevuld en beschikkingen waren een formele bevestiging van de uitbetaling. Sinds die tijd zijn er stappen gezet en is de kwaliteit van het subsidiebeleid zichtbaar verbeterd.’

De rekenkamer heeft geen integraal verbeterplan (aanbeveling 1) gezien, maar wel diverse (feitelijke en/of geplande) acties waargenomen. Los van de totstandkoming van een nieuwe ASV zijn de twee belangrijkste daarvan de volgende:

- een gerichte, sturende inrichting van het ambtelijke *zaaksysteem*, mede waardoor anno 2025 wordt gewerkt met standaardbrieven, alsmede met de afgedwongen en volgbare toetsing van voorbereide subsidiebesluiten door een (tweede) ambtelijk medewerker. Volgens ambtelijke informatie zijn in het zaaksysteem nu ook (alle) bedragen, afspraken over verantwoording door een subsidieontvanger en te hanteren termijnen opgenomen. De rekenkamer mag aannemen dat de controlerend accountant van de gemeente, die jarenlang expliciet heeft aangedrongen op verbeteringen op juist dit domein, bij de interimcontrole inzake het begrotingsjaar 2025 (opnieuw) op dossierniveau de werking van het zaaksysteem zal beoordelen
- de totstandkoming en het gebruik van eenduidige *werkprocessen* waarin de diverse ambtelijk te zetten en te documenteren stappen zijn opgenomen, ingebed in een vaste jaarcyclus. Meerdere processen zijn pas zeer recent (voorjaar 2025) uitgeschreven, en zijn logischerwijs nog niet

³ De rekenkamer denkt dat de actuele Verordening is gebaseerd op het model dat vanuit de VNG beschikbaar wordt gesteld. Dat model is overduidelijk samengesteld door een jurist die zich niet of onvoldoende heeft laten bijstaan door een accountant.

Rekenkamer Houten
Opvolging aanbevelingen jaren 2020, 2021 en 2022
9 februari 2026
Blad 14 van totaal 24

op werking geëvalueerd. Aanvullend is een doorlopend te valideren aansluiting tussen de gemeentelijke financiële administratie en de ‘subsidieadministratie’⁴ nog in ontwikkeling.

Voor 2025 stond of staat een eerste (!) ambtelijke training gepland, gericht op het *‘voeren van beleidsgesprekken met vertegenwoordigers van subsidieaanvragers, zowel voor het beoordelen van de feitelijke financiële situatie [van de aanvrager van een subsidie] als het maken van specifieke, toetsbare afspraken als voorbereiding op de aanvragen’*, aldus de ambtelijk medewerker door wie de rekenkamer recent is geïnformeerd.

Let wel: deze training vindt dus ruim 3,5 jaar na de behandeling van het memorandum van de rekenkamer uit 2021 plaats. Daarvan was een concept voor ambtelijk wederhoor al in de zomer van 2021 beschikbaar, logischerwijs ook voor het college, waardoor we eerder van bijna vier jaar moeten spreken. Hoe dan ook betekent het voorgaande dat de in 2021 nadrukkelijk door de rekenkamer aanbevolen beoordeling van (ook) de financiële positie van een subsidievragende organisatie pas ten vroegste gaat werken voor het subsidiejaar 2026.

De gemeente Houten werkt inmiddels per subsidieregeling met een subsidieplafond, dat in de jaarlijkse begroting is of wordt opgenomen. De in dit verband door het college gekozen aanpak maakt het ‘ontlokken van nieuwe initiatieven’ vanuit de Houtense samenleving, waarop de rekenkamer in 2021 mede aandrong, binnen kaders (iets) beter mogelijk.

Er wordt nog gewerkt aan een openbaar, (dus) via de website van de gemeente Houten raadpleegbaar subsidieregister.

BEELD

Houten is met betrekking tot de opzet en werking van het subsidiebeleid goed op weg, maar het bereiken van een hoger overall-niveau van ontwikkeling duurt naar het oordeel van de rekenkamer onnodig en op elementen onverantwoord lang. Met de kennis en de inzichten van vandaag zou het *wel* beschikken over een integraal verbeterplan – niet voor niets de eerste aanbeveling uit 2021, waarvoor bovendien alle elementen in het memorandum van destijds ‘panklaar’ waren aangereikt – hebben kunnen zorgen voor een doorlopende focus op prioriteiten, termijnen en persoonlijke verantwoordelijkheden.

⁴ Deze administratie wordt nog altijd in het per definitie kwetsbare Excel gevoerd.

Rekenkamer Houten
Opvolging aanbevelingen jaren 2020, 2021 en 2022
9 februari 2026
Blad 15 van totaal 24

‘Onderhoud kapitaalgoederen, openbare ruimte’ – 2021

Gegeven de ernst van de toenmalige bevindingen heeft de rekenkamer eind 2022 al een kort follow-up onderzoek rond dit onderwerp gedaan. Daaruit is een brief aan de raad gevolgd van 11 april 2023. Naar aanleiding van deze brief heeft het college op 16 mei 2023 een notitie gestuurd aan tegelijk de rekenkamer en de raad. Brief en notitie hadden als strekking dat de dossiervorming inzake de diverse onderhoudsprojecten met hoge prioriteit zou (moeten) worden verbeterd.

Samenvatting raadsbesluiten – genomen op 15 februari 2022

1. Tijdig betrekken van de raad bij het maken van alle kaderstellende afwegingen inzake kwaliteitsniveaus, (meerjarige) financiële consequenties, wel of niet te nemen risico's en periodieke informatievoorziening, die moeten worden gemaakt in de aanloop naar een op te stellen MJOP (nota bene: in 2022)
2. Vaststellen van dat MJOP voordat de raad de programmabegroting 2023 bespreekt
3. Bewerkstelligen dat de raad doorlopend en zonder moeite de samenhang kan vaststellen tussen het MJOP c.q. een jaarlaag uit het MJOP en:

de (samengevatte) bedragen in de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen in zowel begroting als jaarrekening

aan de raad voorgelegde begrotingswijzigingen (ter instemming met het doen van uitgaven met dekking uit een bestemmingsreserve), en

de (overeenkomstige, samengevatte) bedragen die zijn opgenomen bij de verschillende programma's dan wel deelprogramma's in zowel begroting als jaarrekening

4. Onderzoeken en verbeteren van de documentaire informatievoorziening met betrekking tot onderhouds- en vervangingsprojecten, waarbij als norm geldt dat van elk project een dossier moet bestaan aan de hand waarvan de beheersing 'van idee tot evaluatie' kan worden gevolgd.

Opvolging

Dit onderwerp heeft in de voorbije jaren veel (ambtelijke) aandacht gevraagd, en ook merkbaar gekregen. Nadat de rekenkamer in zowel 2021 als 2022 kritische aantekeningen moest maken kwam het college begin 2023 in actie. In de brief aan de raad van 16 mei 2023 staat het volgende:

(zie volgend blad)

Rekenkamer Houten
Opvolging aanbevelingen jaren 2020, 2021 en 2022
9 februari 2026
Blad 16 van totaal 24

‘Op verzoek van de gemeentesecretaris worden de voorgestelde verbeteringen van de dossiervorming in relatie tot de bestuurlijke informatievoorziening met prioriteit opgepakt door de projectleider van het recent gestarte Transitieteam Implementatie 1e, 2e & 3e lijn. (...).

Voor alle groot onderhouds- en vervangingsprojecten in de openbare ruimte is de dossiervorming nu in de basis op orde namelijk voor wat betreft de rechtmatigheid van inkopen en uitgaven (opdrachtbevestiging, prestatieverklaring).

Met prioriteit wordt er nog gewerkt aan een verbetering van het projectbeheer zoals de dossiervorming voor de grotere en politiekgevoelige projecten en de informatievoorziening over deze projecten aan de raad. De uitwerking hiervan willen we onder andere meenemen in de 2e Berap 2023.’

De rekenkamer heeft de opvolging van de aanbevelingen uit 2021 opnieuw in de breedte en tegelijk diepgaand beoordeeld. Daaruit is een wisselend beeld naar voren gekomen.

BETROKKENHEID RAAD

De raad is eind 2022 eenmalig ‘bijgepraat’ over mogelijkheden en/of afwegingen met betrekking tot het destijds aanstaande eerste MJOP. In 2023 is voor het eerst tijdig, dat wil zeggen in de aanloop naar de behandeling van de begroting voor het volgende begrotingsjaar in de raad, een MJOP vastgesteld. Dat MJOP had en heeft betrekking op de jaren 2024 tot en met 2028.

De rekenkamer citeert hieronder uit het position paper dat de ambtelijke contactpersoon heeft opgeleverd:

‘Naar aanleiding van het onderzoek van de rekenkamer is besloten de raad voortaan ook beter te informeren over de voortgang van de grotere en politiek gevoelige projecten in de openbare ruimte. Hiervoor wordt sinds 2023/2024 steeds een korte voortgangsrapportage van de projecten in het MJOP en het Water en rioleringsplan (WRP) toegevoegd aan de 2e Bestuursrapportage. Ook wordt er gewerkt aan een Strategisch Assetmanagementplan (SAMP) waarmee de raad om de vijf jaar op hoofdlijnen de uitgangspunten voor het assetbeheer kan vastleggen.’

In de 2^e bestuursrapportage 2024 (uit november 2024) staat op blad 9 een zeer korte vermelding over (de voortgang van) het MJOP.

In de raadsinformatiebrief bij de Rapportage MJOP en WRP van februari 2025 staat geschreven:

‘Met trots informeren wij u in deze brief over de voortgang en de behaalde resultaten van de grotere infrastructurele planmatige en projectmatige werkzaamheden uit het Meerjaren Onderhoudsplan (MJOP) 2024-2028 en de uitgevoerde werkzaamheden van het Water en Rioleringsplan 2024 (WRP).

Rekenkamer Houten
Opvolging aanbevelingen jaren 2020, 2021 en 2022
9 februari 2026
Blad 17 van totaal 24

In november 2023 is het MJOP 2024-2028 vastgesteld. Vervolgens stelt het college jaarlijks een aangepast MJOP vast en de raad elke vijf jaar. In maart 2024 is het Meerjarenonderhoudsplan 2025-2029 opgesteld en heeft de raad het plan vastgesteld. Het college stelt in maart 2025 het MJOP 2026-2030 vast. Ook heeft de raad het WRP voor de tijdsduur van vier jaar vastgesteld. Afgesproken is dat we de gemeenteraad twee keer per jaar informeren over de uitvoering hiervan. Een keer bij de 1^e bestuursrapportage en de tweede keer in een uitvoerige rapportage.

De Rapportage MJOP en WRP van januari 2025 betreft een uitgebreid inhoudelijke rapportage.

De rekenkamer moest vaststellen dat de verschillende data tot verwarring leidden. Immers, de inhoudelijke rapportage is van januari 2025 en de 2^e Berap is van november 2024. Wat is nu de ‘korte voortgangsrapportage’ bij de 2^e Berap? Op deze vraag kwam als reactie:

‘Deze (inderdaad toch uitvoerige rapportage) is de rapportage die eigenlijk als apart document bij de 2^e bestuursrapportage hoort. We streven er naar om deze rapportages voortaan als bijlage bij de 2e bestuursrapportage te voegen.’

De rekenkamer heeft de contactambtenaar aansluitend gevraagd om een voorbeeld van de voortgangsrapportage die bij de 1^e Berap wordt toegevoegd. Daarop kwam dit antwoord:

‘Er is hiervan geen voorbeeld. In de praktijk is gebleken dat het bij de 1^e bestuursrapportage nog te vroeg in het jaar is voor een relevante voortgangsrapportage van het MJIP (voorheen MJOP). We willen de raad hierover informeren in de volgende voortgangsrapportage van het MJIP (dus bij de 2e bestuursrapportage).’

SAMENHANG TUSSEN BEDRAGEN IN MJOP, BEGROTING (PARAGRAAF ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN), BEGROTINGSWIJZIGINGEN EN PROGRAMMA’S OF DEELPROGRAMMA’S

De rekenkamer citeert weer uit het ontvangen position paper:

‘Vanaf 2022 wordt nu in het jaarverslag (en sinds 2023 ook in de begroting) in de paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen in een tabel aangegeven welke bedragen voor de bovengrondse infrastructuur en de ondergrondse infrastructuur zijn/worden uitgegeven aan (dagelijks/ regulier) onderhoud en grootonderhoud (inclusief vervanging). In een aparte kolom is daarbij ook aangegeven welk deel van het grootonderhoud (inclusief vervanging) binnen het MJOP valt. (...)’

In de tekst van de paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen wordt inhoudelijk ingegaan op de belangrijkste grootonderhouds- en vervangingsprojecten met aandacht voor eventuele noemenswaardige budgettaire overschrijdingen of onderbestedingen.’

Rekenkamer Houten
Opvolging aanbevelingen jaren 2020, 2021 en 2022
9 februari 2026
Blad 18 van totaal 24

In de Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen in de jaarrekening 2024 wordt inderdaad inhoudelijk ingegaan op de verschillende projecten. Daarnaast is een tabel opgenomen met ‘begroting’ en ‘realisatie’ (blad 6). Bij de bedragen van de begroting 2024 krijgt de rekenkamer geen aansluiting met bijvoorbeeld de bedragen genoemd in de bijlage bij de 2^e Berap (is ook een actualisatie van het najaar 2024), en evenmin bij de bedragen in het raadsvoorstel bij de vaststelling van het MJOP 2023-2027.

De stukken geven meer inzicht dan voorheen, maar er wordt (nog) niet voldaan aan de aanbeveling dat de raad doorlopend en zonder moeite de samenhang kan vaststellen tussen enerzijds het MJOP c.q. een jaarlaag in het MJOP en anderzijds de (samengevatte) bedragen in jaarrekening en begroting. Hetzelfde speelt met betrekking tot de Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen in de begroting 2025 (blad 98).

De contactambtenaar vervolgt:

‘Er is nu geen duidelijk verband tussen het MJOP en aan de raad voorgelegde begrotingswijzigingen met betrekking tot groot onderhoud en vervangingsprojecten in de openbare Ruimte. Bij een begrotingswijziging met betrekking tot een MJOP zit standaard alleen een algemene niet inhoudelijke toelichting over het MJOP (meestal op basis van de samenvatting van het collegevoorstel voor de vaststelling van het MJOP). Een dergelijke begrotingswijziging is een totaal van wijzigingen bij diverse projecten of een totaal van de kredietvoting voor verschillende projecten. Afzonderlijke projecten zijn niet herleidbaar, omdat begrotingswijzigingen worden getotaliseerd naar effecten per programma (het niveau waarop de raad stuurt). Kredietvoting wordt opgenomen in de beslispunten bij het raadsvoorstel van de begrotingswijziging, maar is ook op totaalniveau. In de opzet van de begrotingswijzigingen is er nu geen ruimte om een toelichting te geven over de achterliggende projecten. We gaan er van uit dat de raad voldoende geïnformeerd wordt over de uitvoering van de diverse grootonderhouds- en vervangingsprojecten via de voortgangsrapportage bij de 2e Bestuursrapportage (zie hiervoor) en de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen in de begroting en de jaarrekening. Wanneer de raad toch meer informatie wil naar aanleiding van een specifieke begrotingswijziging dan kan daar uiteraard zo nodig op verzoek in worden voorzien.’

Zoals eerder aangegeven is de voortgangsrapportage bij de 2^e Berap inhoudelijk uitvoering. Er staat echter niets vermeld over eventuele financiële wijzigingen.

‘Er is ook geen verband zichtbaar tussen het MJOP en de (overeenkomstige, samengevatte) bedragen die zijn opgenomen bij de verschillende programma’s dan wel deelprogramma’s in zowel begroting als jaarrekening. Het MJOP zit versleuteld in een aantal deelprogramma’s. Het betreffen kredieten voor de uitvoering van het MJOP waarvan alleen de kapitaallasten in de (deel)programma’s landen.’

Rekenkamer Houten
Opvolging aanbevelingen jaren 2020, 2021 en 2022
9 februari 2026
Blad 19 van totaal 24

Ook omdat het doorlopend om zowel absoluut als relatief grote bedragen gaat: de rekenkamer vindt nog steeds dat de raad de bedoelde aansluitingen zonder ‘eigen’ gepuzzel moet kunnen vaststellen. Het is een relatief kleine moeite om bij alle rapportages in de PenC-cyclus een brugtabel te presenteren – waardoor verbanden zonder nadere studie kunnen worden onderkend, en waarmee ook meteen een extra ambtelijke validatieslag wordt gemaakt.

DOSSIERVORMING

Uit het door de rekenkamer ontvangen position paper (letterlijk citaat):

‘Momenteel wordt in het kader van opdracht gestuurd werken (gemeente breed) voor elk project een (project)opdracht opgesteld met gegevens zoals: probleem, resultaat, kaders, samenwerking en benodigde inzet en financiële middelen.

Besloten is ook om binnen het team IB voortaan een zgn. projectenlijst bij te houden waarin van alle projecten een aantal zaken wordt bijgehouden zoals projectomschrijving, doel (wat er mis gaat als we dit niet doen?), projectstatus, betrokken beheerdisciplines, urenbesteding, kostenraming, planning (voorbereiding en uitvoering), contractvorm. De fysieke projecten van deze lijst staan ook op een visuele projectenkaart die integraal wordt opgesteld voor verschillende afdelingen die werkzaam zijn in de openbare ruimte.

Tot slot hebben we met de implementatie van het Besteks- en administratieprogramma IBIS in 2024 ook een belangrijke verbeterslag gemaakt. In IBIS worden nu vele essentiële gegevens en documenten van de uitvoering van alle projecten en veel meer reguliere werkzaamheden in de openbare ruimte systematisch bijgehouden. Het gaat om bijvoorbeeld:

- *Begroting (met verplichtingenummer t.b.v. facturering).*
- *Aanbesteding (het volledige traject van aanbesteding en inkoop: alle relevante stukken, waaronder eventuele Bestekken, Ramingen en Opdrachtbevestiging (zie reeds hiervoor).*
- *Een (wekelijks geactualiseerde) planning.*
- *Overzichten meer- en minderwerk.*
- *Een dagboek met weekstaten.*
- *Schriftelijke verslagen van belangrijke tussentijdse inspecties (met foto's).*
- *Budgetbewaking en betaling facturen (in de gemeentelijke financiële applicatie het betalingssysteem ‘Key to Finance’ waaruit blijkt dat één en ander is geaccordeerd door de bevoegde personen)(+ uiteraard de verschillende rekeningen (en bewijzen zoals bonnen, hoeveelheden markering en dergelijke).*
- *Prestatieverklaring.*

Al met al zijn we van mening dat de documentaire informatievoorziening met betrekking tot onderhouds- en vervangingsprojecten nu voldoende op orde is.’

Rekenkamer Houten
Opvolging aanbevelingen jaren 2020, 2021 en 2022
9 februari 2026
Blad 20 van totaal 24

Mede gegeven de ernstige situatie van eind 2021 en de feitelijk onveranderd ernstige stand van zaken van eind 2022 heeft de rekenkamer zich rond drie projecten concreet inhoudelijk laten documenteren. Overigens was de keuze voor drie projecten-dossiers niet meteen eenvoudig: begin 2025 waren alle projecten nog ‘in ontwikkeling’. Om die reden heeft de rekenkamer gekozen voor drie projecten die voorkomen op de projectenlijst 2024. Van die projecten is samengevat gevraagd om het toesturen van alle documentatie uit hoofde van de op het vorige blad aangegeven ‘bolletjes’, dus van begroting tot en met prestatieverklaring.

Uit de door de rekenkamer uitgevoerde beoordeling van de diverse documentatie is een wisselend beeld naar voren gekomen. Van één van de drie projecten is het dossier goed op orde gebleken. Bij de andere twee projecten – onderhoudswerkzaamheden, al dan niet uitgevoerd binnen een afgesloten raamovereenkomst – moet de dossiervorming als acceptabel tot matig worden gekwalificeerd.

BEELD

De rekenkamer heeft gezien dat de in 2021 gedane aanbevelingen voor een belangrijk deel zijn opgevolgd. Vanuit een situatie van serieuze non-beheersing, met alle risico's van dien, zijn diverse verbeteringen doorgevoerd. Het is nu niet alleen van belang die verbeteringen vast te houden, maar ook om (alsnog) de horde te nemen waarmee het overall-gevoelde rapportcijfer 6,5 kan worden verhoogd tot de 7,5 die het college zou moeten ambiëren te krijgen.

De voor die verhoging noodzakelijke acties liggen samengevat in

- (1) een relatief eenvoudig te realiseren aanvulling op de informatievoorziening richting raad
- (2) het verdergaand bewerkstelligen van onverkort deugdelijke projectdossiers.

Indicatoren in begroting, rapportages en jaarrekening – 2022

Samenvatting raadsbesluiten – genomen op 20 juni 2023

1. Opnemen van momenten in de jaarplanning van de raad om (gedurende drie jaar, dus vanaf het begrotingsjaar 2024) ‘per moment en aan de hand van indicatoren diepgaand de voortgang van één onderwerp te bespreken’
2. Formuleren (door het college) van relevante effect- en prestatie-indicatoren bij ‘nieuwe beleidsmatige voorstellen’ die worden voorgelegd aan de raad (vanaf medio 2023).

(zie volgend blad)

Rekenkamer Houten
Opvolging aanbevelingen jaren 2020, 2021 en 2022
9 februari 2026
Blad 21 van totaal 24

Zie ook de in de raad aangenomen motie van 10 november 2022, met als strekking:

‘Verzoekt het college:

- (...)*
- in samenspraak met de raad te komen tot een nieuwe set indicatoren (periode maart/april 2023);*
- deze nieuwe set uiterlijk vanaf de eerste bestuursrapportage operationeel te hebben; en*
- vooruitlopend op de nieuwe set indicatoren de bestaande rapportages voor de operationele monitoring te handhaven en nog niet te stoppen met bestaande gegevensverzamelingen.’*

Opvolging

Het werken met weinig, maar deugdelijke indicatoren kan al jaren rekenen op warme belangstelling vanuit de raad. Dat is logisch: om te komen tot indicatoren ‘waarmee echt iets zinnigs over realisatie versus ambitie kan worden gezegd’ moet grondig worden nagedacht over enerzijds door de gemeente te leveren prestaties, anderzijds te bewerkstelligen effecten. Over welk beleidsterrein het ook gaat: het formuleren van indicatoren dwingt om tot de kern te komen. En wat is, uiteraard ook voor het college en voor een behandelend ambtenaar, relevanter en leuker dan dat?

De verzoeken van de raad, aangevuld met de aanbevelingen van de rekenkamer, hebben in de periode vanaf het voorjaar van 2023 een eerste uitwerking gekregen. Het gaat de raad echter niet snel en tegelijk niet goed genoeg, zo blijkt uit de raadsbreed aangenomen motie ‘Sturen op maatschappelijke resultaten’ van 12 november 2024. Die motie bevat geen woord Spaans, om het zo te noemen: feitelijk wordt het college (nogmaals, en in zeer vergelijkbare woorden) opgedragen alsnog en eindelijk te doen wat vanuit de Audit- en rekeningcommissie en door de rekenkamer eerder stellig is geadviseerd.

VOORBEREIDING EN GEBRUIK INDICATOREN

De rekenkamer begrijpt inhoud en toonzetting van de motie van 12 november 2024, maar wil ook wijzen op wat inmiddels al *wel* is bereikt.

Sinds het voorjaar van 2023 is zichtbaar hard gewerkt aan het formuleren van een nadrukkelijk beperkte set indicatoren. Vanuit het college is in verband daarmee steeds actief contact gezocht en onderhouden met eerst de Audit- en rekeningcommissie uit de raad en later met de raad als geheel. In het vroege najaar van 2023 is de eerste set indicatoren – gericht op enerzijds prestaties (output), anderzijds effecten (outcome) – opgenomen in de tweede bestuursrapportage van dat jaar, kort daarna gevolgd door een set in de begroting voor 2024.

In de jaarrekeningen 2023 respectievelijk 2024 zijn de ‘scores’ op de diverse indicatoren opgenomen (en waar aan de orde inhoudelijk verantwoord).

Rekenkamer Houten
Opvolging aanbevelingen jaren 2020, 2021 en 2022
9 februari 2026
Blad 22 van totaal 24

INDICATOREN BIJ NIEUW BELEID

In de periode vanaf medio 2023 heeft de raad van Houten, uitgezonderd het *Integraal Veiligheidsprogramma 2024-2027*, geen ‘majeur’ beleid vastgesteld. De rekenkamer heeft vastgesteld dat in dat programma per onderwerp één of twee indicatoren zijn opgenomen, die (ook) zijn verwerkt in de gemeentelijke begroting voor 2024.

VERDER

Wat ontbreekt op dit moment concreet, of welke kwaliteitsslag kan of moet op korte termijn (nog) worden gemaakt? Naar het oordeel van de rekenkamer betreft dit vooral het voeren van het ‘echte’ gesprek over ambities versus resultaten rond een selectie aan onderwerpen. In relatieve rust vaststellen of de gemeente Houten bereikt wat de gemeente wil bereiken: precies dat idee poneerde de rekenkamer in september 2022, en om expliciet deze invulling vraagt de raad opnieuw in november 2024.

College, herhaalt de rekenkamer bij deze met een citaat uit de motie in kwestie: plan nu voortvarend *‘tussentijdse besprekingen van (onderdelen van) de programma’s, waarin met meer diepgang wordt gesproken over de voortgang van het voorgenomen beleid en de bereikte resultaten’*.

Het kost een paar extra avonden en wat bijkomende moeite, maar het rendement ervan zal groot zijn: overleg aan de hand van indicatoren dwingt om door te dringen tot de kern. Exact dit mag worden verwacht van het college, precies dit zou doorlopend het streven bij ambtelijke inzet moeten zijn, en bij uitstek dit faciliteert de raad bij het invullen van de taken waartoe de leden en commissieleden zijn gekozen en benoemd: kaders stellen en controleren.

Rekenkamer Houten
Opvolging aanbevelingen jaren 2020, 2021 en 2022
9 februari 2026
Blad 23 van totaal 24

III Samenvattend beeld

Vanzelfsprekend past de rekenkamer veel bescheidenheid. Van alle ontwikkelingen binnen het gemeentelijk apparaat van Houten ontgaat de rekenkamer minstens 95 % - en kunnen geen stellige oordelen worden uitgesproken die zijn gebaseerd op waarnemingen die betrekking hebben op de overige 5 %. Tegelijk: die 5 % betreft het gevarieerde scala aan onderwerpen die de rekenkamer in 2025 (weer) ter beoordeling ter hand heeft genomen. Ook doordat vanuit de raadsfracties steeds tijdig en beargumenteerd suggesties voor onderwerpen zijn aangedragen kon de rekenkamer in de voorbije jaren en ook in 2025 zowel een breed als een diepgaand beeld opdoen, waarvan de spreekwoordelijke afdronk hieronder is weergegeven.

Geen oordelen, wel *indicaties*. Zoals verwoord in paragraaf I van dit memorandum heeft de rekenkamer zich per onderwerp tegelijk gericht op de

- aantoonbaar doorgevoerde inhoudelijke aanpassingen of verbeteringen
- wijzigingen in de organisatie en beheersing.

Onze indicaties van de anno 2025 bereikte resultaten laten zich als volgt visualiseren:

	<i>Inhoud</i>	<i>Organisatie</i>
Inkomensregelingen	Groen	Groen
Prestatieafspraken	Groen	Groen
Verbonden partijen	Rood	Rood
Subsidies	Geel	Rood
Projecten kapitaalgoederen c.a.	Geel	Geel
Indicatoren	Geel	Geel

Natuurlijk, de (weer) onderzochte onderwerpen kennen een verschillend zwaarte, waardoor uit de situatie in 2025 per onderwerp ook uiteenlopende risico's volgen. In algemene zin ziet de rekenkamer, ook gebaseerd op de vele honderden in de voorbije jaren onderhouden contacten, één centrale draad: waar de seinen op groen staan was sprake van gerichte en vooral gestructureerde ambtelijke aandacht en aansturing, met weinig of geen discontinuïteit waar het gaat om de feitelijke personele invulling. Andersom kennen 'geel' en met name 'rood' hun oorzaken in *enerzijds* wisselingen in de ambtelijke bezetting, *anderzijds* pogingen-tot-uitwerking zonder eenduidig en direct of indirect door de algemeen directeur geaccordeerd plan van aanpak of verbeterplan (met acties, actienemers en termijnen). De combinatie van deze oorzaken heeft op meerdere dossiers geleid tot onverantwoorde vertraging, tot (blijvende) risico's en tot veel te weinig rendement op interne en/of externe ambtelijke inzet.

Rekenkamer Houten
Opvolging aanbevelingen jaren 2020, 2021 en 2022
9 februari 2026
Blad 24 van totaal 24

De gemeente Houten gaat de laatste maanden van de lopende bestuursperiode in. Vanuit het perspectief van de rekenkamer mag een centrale ‘organisatorische ambitie’ voor de volgende periode duidelijk zijn: zorg voor een brede ambtelijke *beheersing*. Zoveel is daarvoor in de kern niet nodig, en hoeveel prettiger en motiverender is het als uit toekomstige onderzoeken of analyses van het college (ex artikel 213a), de controlerend accountant, de rekenkamer of wie ook blijkt dat (steeds) meer indicatoren als de bovenstaande van start tot finish ‘op groen staan’.

De rekenkamer geeft de raad in overweging het college te vragen het voorgaande te vertalen in een compact ambitiedocument. Dat document kan, los van welke mogelijke partijpolitieke lading ook, mede als kader dienen voor de bestuursperiode 2026-2030. Tot welke uitkomsten de verkiezingen in maart 2026 ook leiden, en welk akkoord en welke samenstelling van een college daaruit ook mogen volgen: iedereen mag nu al begrijpen dat het passend en geboden is om snel, gestructureerd en over de volle breedte van de gemeente tot verdergaande ambtelijke borging te komen.

Over snel gesproken: de rekenkamer rekent er heimelijk op dat het college de bestuurlijke reactie op het voorliggende memorandum al de kern van het bovenbedoelde ambitiedocument laat zijn.

**

Rekenkamer Houten

Opvolging aanbevelingen jaren 2020, 2021 en 2022

9 februari 2026

Bijlagen

Bijlage 1

Bestuurlijke reactie

Hordijk & Hordijk
Pelmolenvweg 47
4105 XM Culemborg



datum	Uw kenmerk	Uw brief van	Ons kenmerk	Bijlagen
13 november 2025				

Onderwerp
Bestuurlijke reactie op het rekenkameronderzoek n.a.v. de opvolging van de aanbevelingen, die de rekenkamer van 2020 t/m 2022 heeft gedaan.

Geachte heer Hordijk,

Bijgaand treft u de bestuurlijke reactie op het rekenkameronderzoek "Opvolging aanbevelingen". Via deze weg willen wij nogmaals onze excuses aanbieden voor de verlate reactie op dit onderzoek. Tegelijkertijd spreken wij onze waardering uit voor het uitgevoerde onderzoek. Hieronder gaan we per onderzoek in op de bevindingen en aanbevelingen uit het opvolgingsonderzoek.

Onderzoek Lokale inkomensregelingen

Uw opmerking dat de meeste van de gedane aanbevelingen stevig zijn opgevolgd sterkt ons in de overtuiging dat onze werkwijze en de doorgevoerde beleidswijzigingen de juiste richting op gaan. Wij waarderen deze positieve terugkoppeling. Aanvullend op uw onderzoek zijn we ook werk gaan maken van kwalitatieve dataverzameling. Dit is een nuttige toevoeging gebleken op de kwantitatieve dataverzameling over het effect van inkomensregelingen op het dagelijks leven van inwoners die er gebruik van maken.

De overige aanbevelingen die gesignaleerd worden, pakken wij verder op. We gaan de toetsing op de omgang met persoonsgegevens in het kalenderjaar 2026 met meer diepgang laten plaatsvinden. Ook beleidsmatig zetten we stappen. In onze recent vastgestelde Sociale Koers is het vergroten van het bereik van de miniregelingen als belangrijke doelstelling opgenomen. Een concrete uitwerking hiervan is de automatische toekenning van de Individuele Inkomens toeslag. We verwachten daarmee 79 extra huishoudens te bereiken. Daarnaast zetten we regionaal in op een integrale en toegankelijke dienstverlening aan de poort. Zo kunnen we beter inspelen op uiteenlopende behoeften en streven we naar gelijke kansen via een proactieve, klantgerichte benadering waarin de inwoner centraal staat. Tot slot werken we overstijgend aan een beweging richting een meer proactieve dienstverlening, in lijn met de kernwaarden van de Participatiewet in Balans: eenvoud, vertrouwen en menselijke maat.

Onderzoek Prestatieafspraken met Viveste

We kunnen ons vinden in de weergave zoals die door de rekenkamer wordt gegeven. We herkennen ons in het beeld dat er op dit gebied veel dynamiek was (en nog steeds is), en er daarmee veel is veranderd ten opzichte van het moment waarop het onderzoek is gedaan. De conclusie dat de aanbevelingen o.a. hierdoor een andersoortige, maar niet mindere invulling gekregen hebben onderschrijven wij. Daarnaast zullen we de raad goed en navolgbaar blijven betrekken bij dit dossier.

Uit het memorandum halen wij nog wel een aanbeveling, namelijk de raad inzicht geven in begroting en de jaarstukken van Woonin. Deze aanbeveling kunnen we overnemen. De ambitie om de raad inzicht te geven in de begroting en de jaarstukken zal eerst ambtelijk, daarna bestuurlijk besproken worden. We gaan kijken naar hoe dit er praktisch uit kan zien, en gaan daarover in gesprek met Woonin.

Onderzoek Verbonden Partijen

De conclusie dat er aan deze aanbevelingen niet expliciet opvolging is gegeven, is feitelijk juist. We willen samen met de nieuwe gemeenteraad de huidige werkwijze en taakverdeling met betrekking tot verbonden partijen heroverwegen. Daar zullen de aanbevelingen vanuit de rekenkamer de leidraad voor vormen. Daar hoort ook het aanwijzen van een coördinerend portefeuillehouder in het college bij. Gezien de korte tijd voor de verkiezingen, pakken we dit in 2026 op met het nieuwe college en de nieuwe raad. Hierdoor is de coördinerende rol voor in ieder geval de volgende bestuursperiode geborgd.

Onderzoek Subsidies

Wij kunnen ons vinden in de weergave en aanbevelingen van de rekenkamer, omdat subsidies een terrein is wat door veel afdelingen binnen Houten loopt. Vak afdelingen hebben daarnaast hun eigen werkwijze en hun 'eigen wijze' van werken. Daar komt bij dat door personeelsswisselingen het lastig is de juiste werkwijze te volgen als je het maar één keer per jaar doet. Het subsidiebureau assisteert waar mogelijk, door bijvoorbeeld het uitleggen van de werkprocessen. Dat laat onverlet dat de interne taakverdeling aandacht behoeft, zodat de continuïteit en uniformiteit wat subsidies betreft beter geborgd is.

Op het moment zijn we bezig met het vormgeven van het onderzoek naar een subsidievolgsysteem. Dit kan het subsidiebureau, en daarmee de hele organisatie, helpen om het subsidieproces nog rechtmatiger, doelmatiger en efficiënter te laten verlopen. Daarnaast wordt ook het verbeterplan opgesteld.

Onderzoek Projecten onderhoud kapitaalgoederen, openbare ruimte

We herkennen ons in het feit dat het vaststellen van de samenhang tussen het MJOP (nu MJIP) en de (samengevatte) bedragen, een lastige klus is. Dit komt mede door technische beperkingen, maar in de programmabegroting 2026 is de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen al wel in een nieuw jasje gestoken en zijn inhoudelijke verbeteringen doorgevoerd. We gaan aanvullend hierop in de paragraaf kapitaalgoederen voortaan ook een korte toelichting opnemen over de aansluiting met het MJIP. Daarbij willen we dan naast de groot onderhouds- en vervangingsprojecten in het MJIP ook aandacht besteden aan dergelijke projecten in het water- en rioleringsplan en m.b.t. de openbare verlichting en kunstobjecten. We gaan uitzoeken of dat op een overzichtelijke manier kan in de vorm van een tabel. Als dat niet kan dan wordt het een tekstuele toelichting.

Met betrekking tot het verbeteren van de dossiervorming kunnen we stellen dat dit een doorlopend proces is waarin we steeds meer vorderingen maken. De constatering dat we de gedane aanbevelingen voor een belangrijk deel hebben opgevolgd, sterkt ons in dat proces. Op het moment worden daar een aantal stappen in gezet, zoals de standaardisering van het werken met uniforme (project)opdrachten en het bijhouden van een projectenlijst. Zo creëren we meer overzicht en duidelijkheid. Om de integraliteit te waarborgen worden de projecten die het aangaat ook op een visuele projectenkaart gezet, die opengesteld wordt voor verschillende afdelingen die werkzaam zijn in de openbare ruimte. Tot slot hebben we met de implementatie van een besteks- en administratieprogramma een belangrijke verbetering gemaakt. Hierin worden nu vele essentiële gegevens en documenten van de uitvoering van projecten en van reguliere werkzaamheden in de openbare ruimte systematisch bijgehouden. We werken eraan om de zaken snel op orde te krijgen, te houden en zo van het rapportcijfer 6,5 een 7,5 te maken.

Onderzoek Indicatoren in begroting, rapportages en jaarrekening

We herkennen ons in het beeld dat voor de aanbevelingen die in dit onderzoek zijn gedaan, destijds de eerste stappen aan de opvolging zijn gezet. Het signaal van de raad dat dit niet snel en goed genoeg gebeurt (motie 068-2024), neemt het college ter harte. Inmiddels is de eerste avond (zoals beschreven) in september 2025 geweest en staat de volgende gepland voor november 2025. Na de 2^e avond zullen deze avonden worden geëvalueerd, en gekeken worden na hoe we dit een structureel karakter kunnen geven. Daarnaast hebben we, in overleg met de

ARC, de programmabegroting 2026 anders geschreven. In dat proces is meermaals expliciet stilgestaan bij indicatoren.

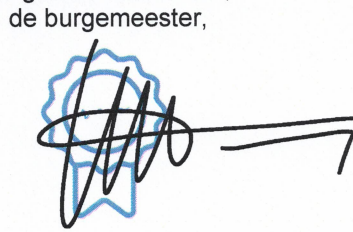
Hetgeen nu in de begroting staat is wat ons betreft een eerste stap in de nodige ontwikkelslagen die de komende jaren voor ons liggen.

Daarmee willen we zeggen dat de indicatoren na verloop van tijd gewijzigd kunnen worden, maar in ieder geval continu onderwerp van gesprek zijn. Tot slot is het goed om te benoemen dat als onderdeel van het verbeterplan "Voor Elkaar", er gewerkt wordt aan een uniforme manier van beleid maken en daarin hebben indicatoren ook een plaats. Ook dit is een stapsgewijs proces en continu van aard.

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Houten,
de secretaris,



R. van Netten



H.C. Heerschop

Rekenkamer Houten

Opvolging aanbevelingen jaren 2020, 2021 en 2022

9 februari 2026

Bijlagen

Bijlage 2

Nawoord rekenkamer

De rekenkamer

- zegt het college dank voor de bestuurlijke reactie
- stelt vast dat het college de door de rekenkamer beschreven aandachtspunten integraal onderschrijft.

Het voorliggende memorandum vormt het sluitstuk van de zes jaren waarin Peter van Loon en Frank Hordijk de rekenkamer Houten hebben bemenst. Als de raad besluit tot een herbenoeming – waarover sinds september 2025 contacten zijn onderhouden, en in verband waarmee op 22 januari jongstleden de spreekwoordelijke witte rook kon worden ontwaard – dan gaan zij de opvolging van die aandachtspunten vanzelfsprekend actief volgen. Hoe dan ook: ook uit dit memorandum is duidelijk geworden dat er in gemeentelijk Houten nog veel te doen is. Als rekenkamer of als belangstellende inwoners van Oosterhout (Peter) en Culemborg (Frank): zij gaan ervan uit dat (ook) het opvolgende college gericht en a-tempo met die aandachtspunten aan de slag gaat. Direct of indirect is dat in het belang van de inwoners en ondernemers van Houten, en draagt dat bij aan het vertrouwen dat die inwoners en ondernemers hebben in de kwaliteit van het lokale bestuur.

**